

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Velja za vse leto..... \$8.00
Za pol leta..... \$3.00
Za New York celo leto... \$7.00
Za inozemstvo celo leto... \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 284. — STEV. 284.

NEW YORK, MONDAY, DECEMBER 5, 1921. — PONDELJEK, 5. DECEMBRA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

NOVA PONUDBA IRSKEMU NARODU

Angleška vlada je pripravljena uveljaviti enotnost. — Ulster naj ima pravico izstopa iz parlamenta

London, Anglija, 2. decembra. — Jutri bo irski republikanski parlament v Dublinu razmišljal o najnovejšem predlogu angleške vlade za uravnavanje irskega vprašanja.

Novi pogoji, katere se je izročil britanski delegat v pisni obliki kažejo nekaj prednosti nad prejšnjimi predlogi angleške vlade in delegat je bil prevečani, da je treba o teh predlogih razpravljati na dolgo od strani irskega republikanskega kabineta.

Glasi se, da pogoji od prvega pričetka sprejemajo zahtevo Sinfineev glede enotnosti Irske. — Ulster je treba od prvega pričetka vključiti v načrt, soglasno z načrtom, kot je bil sestavljen sedaj in Ulster mora ostati v tem načrtu skozi dobo šestih mesecev.

Po preteku te dobe in se pred koncem leta se bo dalo Ulstru na prosto razpoložiti, da se umakne. V slučaju, da bo to storil, se bo imenovala mejna komisija, ki bo določila natančno ozemlje, ki gre Ulstru po pravi.

Če bo Ulster sprejel ta načrt, bo ohranil le svoje dosedanje polnomočje ter ne bo dobil fiskalne prostosti, katere bo deležna južna Irska.

Sinfineci niso niti sprejeli, niti zavrgli teh predlogov, pač pa obljubili, da se bodo jutri definitivno odločili glede njih.

Vprašanje zvestobe angleški kroni je še vedno erux celega položaja, vendar pa se je vzdržalo napore, da se sestavi tako obliko izjave zvestobe, da jo bodo sinfinejski voditelji skoraj gotovo sprejeli.

Najnovejši predlogi angleške vlade so bili posledica sestankov kabinetskih članov, ki so trajali večeraj cel dan ter pozno v noč. Pisana verzija novih predlogov je prišla v roke Griffitha ob polnoči zjutraj.

Kot privratic predloženi so bili pogoj popolnoma nezadovoljivi za Sinfinece, a po sprejemu nekaterih predlogov Sinfineev je do bil načrt tako obliko, da se je zdelo irskim delegatom vredno sporočiti ga irskemu republikanskemu kabinetu v razsodbo.

Ulster ne bo oficijelno infor-

ZOPETNA OTVORITEV AMERIŠKEGA KONGRESA

Danes se bo zopet sestal kongres ter se bo zavzel za vprašanje razoroženja.

Washington, D. C., 3. dec. — V ponedeljek, opoldne, se bo kongres zopet sestal ter bo moral rešiti tekom svojega daljšega zasedanja veliko število izvanredno važnih vprašanj.

Razpravljalo se bo tako o domačih kot inozemskih vprašanjih največjega pomena in veliko važnost sedanjega zasedanja kongresa se pripisuje predvsem dejstvu, da zboruje v Washingtonu konferenca, koje namen je razorožiti cel svet, ali vsaj dovesti do delnega velikanskega razoroževanja vseh narodov sveta. Vse, kar bo sklenila konferenca z ozirom na razoroženje in druga vprašanja, bo imelo direkten stik z razpravljanimi kongresa. Vprašanje, ki bodo prišla na površje, se bodo v glavnem tikala dovolitev za oboroževanja na morju in na kopnem.

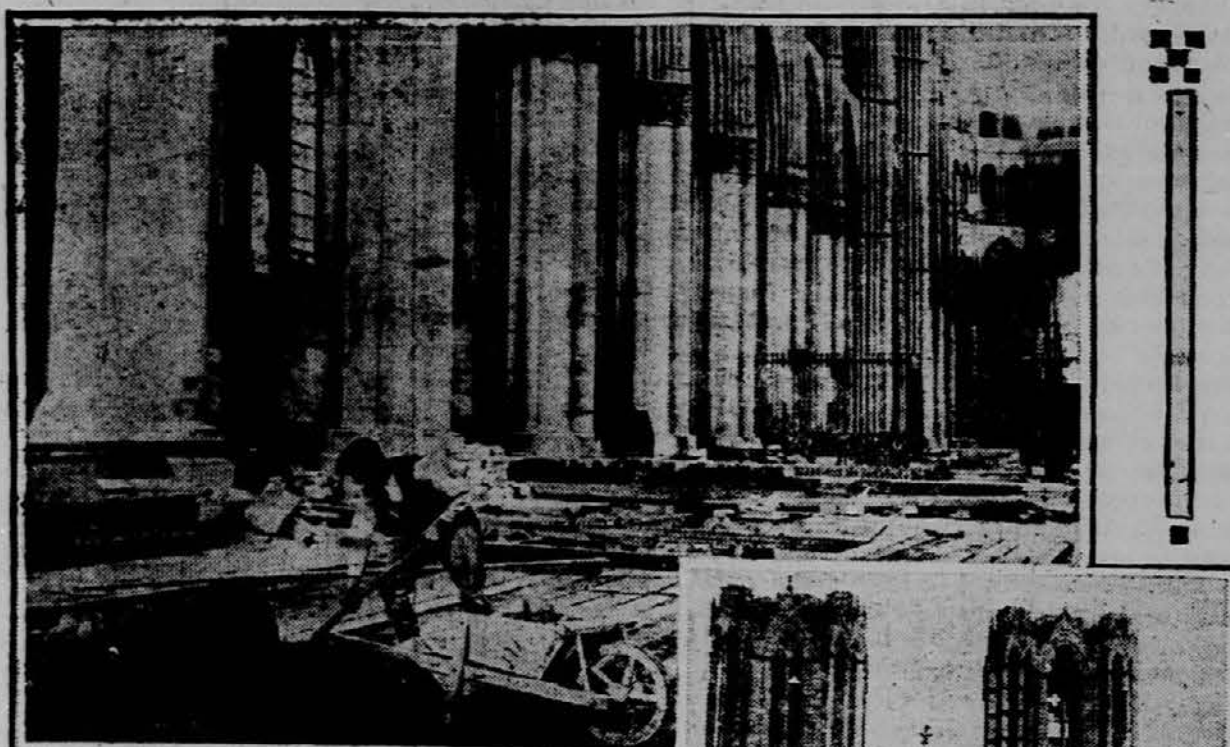
Čeprav bo poslanica (predsednika Hardinga na kongres prečitana šele v torek, je vendar znano, kakšna bo vsebina te poslanice. Tikala se bo predvsem tarifa ali carine, ki je takozvan hobby republikancev z ozirom na takozvano varstveno carino.

Na vrsto pa bodo prišla še številna druga vprašanja, tikajoča se predvsem ameriških posojil v inozemstvu, takozvanih "zavezniki posojil", katera so dvignili evropski narodi v svojem prizadevanju, da zdrobe in uničijo uspešno nemško konkurenco. Glavni cilj vseh prizadevanj kongresa pa bo varnost. Namerna se omejitvi vse izdatka tako, da bodo predstavljeni čim najmanjše breme za državo kot tako.

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA" NAJ- VEČJI SLOVENSKE DNEV- NIK V ZDR. DRŽAVAH

miran glede narave predlogov, dokler ne bodo Sinfineci izjavili, da so pripravljene sprejeti predlog, če bo prišlo do kaj takega. V slučaju popolne zavrnitve teh predlogov in tega najnovejšega načrta, bodo pogoj objavljene šele takrat, ko bo objavljena tudi polna korespondenca.

POPRAVA KATEDRALE V RHEIMSU

Francoska vlada je odredila, naj se popravi katedrala v Rheimsu. Spodnja slika nam kaže katedralo kot je bila pred vojno, gornja pa njeno notranjost, zatem ko so jo Nemci obstreljevali.

ROVANJE PROTI DR. LORENZU

Dvanajst čikaških "doktorjev" nasprotuje obisku dr. Lorenza, glavnega dunajskega kirurga.

Chicago, Ill., 3. decembra. — Dvanajst "odličnih" čikaških zdravnikov, je izdalo skupno ugotovilo, v katerem se glasi, da bi lahko vzrasla neizmerna škoda za velikansko število pohabljenih v okolici Chicaga vsled velikanske reklame, katere se je vzdrževalo dr. Lorenza, ki se mudi sedaj v New Yorku in ki bo najbrž kmalu prišel tudi v Chicago. Neoficijelno se je izjavilo, da je več odličnih klinik v tem mestu izjavilo, da ne bodo sprejele dr. Lorenza, ko bo prišel semkaj. (Dr. Lorenz se gotovo ne bo brigal za to umazano gonjo mazačev, kojih edina misel je kovati kapital iz boleznih in za drug drugih ljudi.)

V ugotovili čikaških mazačev in padarjev se glasi, da se oziroma gospoda z nezadovoljstvom na reklamo, katero se je vzdrževalo na korist "nekega" dr. Lorenza. (To je višek umazanosti in hudobije. Mož, ki je izjavil da je hotel priti semkaj, makar da dela na ladji ter si za službo svojo prevoznino, je predmet napadov od strani čifutkih in omejenih ljudi, ki niso v svojem življenju še nikoli dosegli in za katere je dolar bog, kateremu se klanjajo, brez ozira na zdravje bolnikov.)

Detroit, Mich., 3. decembra. — Da nasprotujejo številni tukajšnji "specijalisti" obisku dr. Lorenza, je bilo razvidno danes iz nekega ugotovila tukajšnjega župana, katero je izdal danes. Opozicijo je vzbudil najprvo neki dr. Warnshuis iz Grand Rapids, Mich. (visoka stolica zdravniške vednosti!), ki je brzojavil Wayne County Medical Society, ki je razpravljala o tem vprašanju na sestanku, ki je bil direktno sklican v ta namen.

Zdravniki iz Detroita so izjavili, da ne bodo vzeli v svoje roke nobenega bolnika, katerega bi zdravil dr. Lorenz. (To je prav umazano trgovsko sovraštvo in vsi oni, ki izjavljajo kaj takega, niso vredni imena zdravnikov, temveč so navadni mazači ali konjederci.)

Župan Couzens je zjavil, da ne more pojmiti, kako bi mogel kak zdravnik nasprotovati dr. Lorenzu ali kateremukoli zdravniku iz inozemstva, ki ima namen pomagati pohabljenim ameriškim otrokom.

PRETEČA STAVKA V NAPRAVAH KLAVCEV

Obe stranki se pripravljata za stavko uslužbencev, ki je bila proglašena za ponedeljek.

Chicago, Ill., 3. decembra. — Boj do skrajnega konca med petimi velikimi veleklavničarji (Armour, Wilson et Co.) ter Amalgamated Meat Cutters in-Bucher Workmen of North America, je bil proglašen za obeh strani. Stavka naj bi se pričela v ponedeljek. Unjski voditelji izjavljajo, da bo zastavkalo 35,000 mož v napravah, ki se nahajajo v petnajstih mestih.

Delodajalci so danes nabili lepake, v katerih se je glasil, da bodo izgubili vsi oni, ki se bodo vdeležili stavke, svoja mesta. Ta izpraznjena mesta pa bodo zavzeli stavkoki (kot se glasi v sporočilu tega največjega trusta v Ameriki, ki izpogajava narod do kosti.) Unjski uradniki pa so na drugi strani izjavili, da se ne bodo umaknili s stališča, katero so zavzeli, ko so pustili na strani odločitev za industrijalne enošaje v v Kansasu. Sodišče za industrijalne odnose je v Kansasu je vsled tega izdalo tiralske (subpoenas) za vse uradnike dotične delavske organizacije, ki se nahajajo v državi Kansas.

Pozneje tekom dneva je izdalo sodišče za industrijalne razmere začasno ustavno povelje, s katerim je prepovedalo tako delavskim unijam kot veleklavničarjem vprijeti katerokoli akcijo, ki bi bila škodljiva splošnemu blagru (!) Glasil se je, da pomenja to povelje direktno prepoved katerekoli stavke v tej državi. Tikajoče se klavniške obrti

Veleklavničarji so izjavili, da ne bo nameravana stavka* resno prizadela produkcije mesa ter so rekli obenem, da hočejo rešiti

VREDNOST LIGE NARODOV SE JE IZKAZALA.

Rim, Italija, 3. decembra. — Sir Eric Drummond, generalni tajnik Lige narodov, je imel danes nagovor v častnikarskem klubu, tekom katerega je izjavil, da Liga še vedno obstaja in da je izkazala svojo koristnost v rešitvi vprašanj, k iso se tikala Albanije, Šlezije, Litve ter Aland otocja.

Z ozirom na konferenco v Washingtonu je rekel generalni tajnik Lige narodov: — Jasnno je, da ni možno te konference smatrati za tekmece Lige. To je prijatelj, kateremu mora žetiti vsak pristaša Lige uspeh. Stvar, katero vrši konferenca, je stvar miru in vse delo, katero se bo izvršilo z ozirom na razoročenje med splošna mednarodna vprašanja, bo izvršeno duho, v katerem je bila zasnova na Liga narodov.

STARA POVEST.

Pall Mall, Tenn., 3. decembra. — Seržant Alvin York, o katerem se glasi, da je bil največji junak v celi ameriški ekspedicijski armadi, ker je lastnorčno ubil in umoril nad dvajset Nemcev, je v velikanski zadregi. Farma, katero so mu obljubili njegovi številni oboževalci, se je razbilila v nič (into air, into thin air, — kot pravi Shakespeare) in mož, katerega se je slavilo po celi Ameriki kot največjega "junaka", nima strehe, pod katero bi spal. On njegova žena in majhno dete stradajo in vsi so pozabili na velike zasluge, katere si je pridobil seržant York tekom vojne. Prijatelji in oboževalci so pozabili nanj in deležen je bil iste usode, katero so preskusili tudi drugi takozvani "junaki".

vsu vprašanja, tikajoča se sporov z uslužbenci, na svoj lastni način. Obenem pa so izjavili, da ni moč unije zadostna, da bi mogla škodovati industriji kot taki.

NOV NAČRT HENRY FORDA

HENRY FORD HOČE SPRAVITI S SVETA ZLATO, GA NADOMESTITI Z NAMIŠLJENO VREDNOSTJO TER NAPRAVITI S TEM KONEC VSEM VOJNAM. — ZA CIVILIZACIJO SE JE ZAČELA NOVA DOBA. — KONGRES BO RAZPRAVLJAL O TEM NAČRTU.

Florence, Ala., 3. decembra. — Henry Ford in Thomas A. Edison sta dospela danes semkaj, da pregledata Musle Shoal nitrato napravo, katero hoče prevzeti Henry Ford od ameriške vlade. Takoj po pregledanju naprave je Ford objavil dalekosežni načrt. On izjavlja, da nima namena napraviti s tem denar ali napraviti iz južnih držav industrijalno središče. Njegov namen je napraviti enkrat za vselej konec vsem vojnarnam med narodi.

Henry Ford hoče z zgrajenjem največje naprave ob Tennessee reki izločiti zlato, ki je dosedaj predstavljalo temelj svetovnega bogastva, — namreč mero, s katero se je merilo vse bogastvo ali premoženje posameznih kot narodov, — ter staviti na mesto zlata takozvane "units" ali enote, predstavljajoče vrednosti proizvodnje. Ford je rekel, da bi se s tem napravilo konec vojnarnam, kajti zlato je vzrok vseh vojn.

Če premotrite celo stvar natančno, — je rekel Ford, — je stvar kaj enostavna, kajti zlato je vzrok ali povod vseh vojn. Dokazati hočemo svetu dve stvari in sicer prvič, da je možno in drugič, da je zaželjivo staviti na mesta zlata kot temelja vrednosti vseh stvari naravnega bogastva zemlje, ki so neizpriljiva in večna.

Celi svet priznava, — in v to so vključeni tudi častniki in bankirji, — da je stopila civilizacija v nove dobo. Listi ne vidijo in mednarodni bankirji ne čujejo videti tega, — kajti to bi pomenjalo izpremembe v svetovnih finančnih in bankirji so vedno proti izpremembam.

Obstaja skupina mednarodnih bankirjev, ki kontrolira danes večino zlate zaloge sveta. To mednarodno bankirstvo se ne briga za to, kateremu narodu ali plemenu pripada ta ali oni človek. Vsi, ki se vdeležujejo te igre, igrajo isto komedijo in njih glavni namen je ohraniti zlato, — kot merilo vsega bogastva in blagostanja, — tako dolgo časa v svojih rokah kot je le mogoče.

Vse mahinacije mednarodnih bankšev, ki se bore med seboj, pripravijo ter povzročajo vojne med narodi, imajo izključno le en namen, namreč ustvariti dejanski trg za zlato in ta trg obstaja iz takozvanih biznes-transakcij. Pri tem ne pride prav nič v poštev, če so različne skupine teh mednarodnih bankšev razdeljene v posamezne skupine ter v vojno imed seboj. Nadalje ne pride pri tem prav nič v poštev, kdo zmaga v vojni, katero se je začelo, kajti zlati sistem ostane vedno zmagač. Mladji ljudje, v starosti od osemnajstih do tridesetih let, izvojujejo zmage, so ubiti ali pohabljeni, a ganga mednarodnih bankšev je vedno na varnem ter se proevita.

Pred desetimi leti sem rekel, da nameravam posvetiti slehno učno svojih možganov in svoje energije delu, posvečenemu spravi in miru med narodi. Nikdar nisem mislil tako resno o kakih drugi stvari kot o tej in vsled tega hočem napraviti konec vojni kot s pomočjo tisoč let neprestane agitacije.

Bistveno zlo zlata v njegovem odnošaju napram vojni je depstvo, katero je mogoče kontrolirati. Napravite konec mednarodni hinavski kontroli zaloge zlata in napravili boste konec vsem vojnarnam. Zdrobiti je treba

kontrolo teh mednarodnih bankšev, napraviti konec njih izkoriščanjem človeštva enkrat za vselej, — a to je mogoče storiti le s tem, da se odpravi zlato kot temelj vrednosti vsega na svetu. — Armadni inženirji pravijo, da bo treba trideset milijonov dolarjev, da se zavrti veliki nasip. Ameriški kongres pa je v sedanjem času zelo ekonomičen ter malo pripravljen dati na razpolago denar, katerega mora dobiti nazaj potom obdačenja. Običajna alternativa obstaja v obveznicah, izstavljenih za trideset let, ki nosijo štiri odstotke. Združene države, najbolj mogočna država na svetu, mora iti k bankarjem ter si izposodi malenkostno svoto tridesetih milijonov dolarjev za delo, ki naj bi pometalo največjo javno korist!

Vaš sistem bi vendar strmo glasil celi denarni sistem ter napravil velikansko škodo, — je rekel neki časnikarski poročevalec Fordu.

Tega ni treba, — je odvrnil. — Nam ni treba odpraviti nobene stvari. Ni nam niti treba odpraviti zlatega standarda ali zlata kot merila vseh vrednosti. Treba nam je le pozabiti, da obstaja zlato kot standard in kadarkoli bi potrebovala vlada denar, da izvrši kako koristno javno delo, naj bi uveljavila standard vrednosti, ki bi ne imel nobenega stika z bankarji in zlatimi mešetarji.

Ali ste izdelali kak načrt o standardu vrednosti, ki bi stopil na mesto dosedanjega? — Da, mi smo razmišljali o tem. Standard ameriškega dolarja znaša približno eno dvajsetiniko unče zlata. Soglasno s sistemom valute naj bi predstavljali standard množino enerzije, izvedene v eni uri in ta standard naj bi bil enak enemu dolarju. Treba je le misliti in kalkulirati drugače kot misli in kalkulira mednarodna skupina bankšev iz takoj bi prišli na temelji, ki bi nam nudili zaželjiv standard.

Kako pa bo vse to uplivalo na vojne in konce vseh vojn? — Naš načrt, če bi se ga preiskovalo tukaj na Musle Shoals, bi se izkazal tako presenljivo uspešnim, da bi ameriški narod nikdar več ne dovolil izdaje mednarodnih obveznic za izboljšanje v naši deželi sami, to se pravi obveznic, ki bi nosile obresti in dobičke mednarodnemu kapitalu. Kadarkoli bi vlada potrebovala denar, bi izdala obveznice, glaseče se na naše naravnost neizčrpne naravne zaklade. Druge dežele, ki bi videle upeh takega postopanja v naši deželi, bi storile isto. Mednarodni posel bankšev, največjih zadajevcev na svetu, bi postal malo plodonosen ter bi izginil.

Jaz se ne brigam za to, kaj bo postalo iz mojega načrta ter vem, da ne bo dobil noben mednarodni bankir niti enega centa iz Musle Shoals naprav, tudi če bi mi bilo treba založiti celi kapital, potreben za to.

SUHAČI ZA SVETOVNO PROHIBICIJO.

Washington, D. C., 2. nov. — "Svetovna prohibicija", — to je bil predmet razprav, s katerimi so pričeli večeraj člani Antisalonške lige. Tozadevne razprave bodo trajale en celi teden.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

se potem naše banke izvršujejo po nizki ceni, zanesljivo in hitro.

Včeraj so bile naše cene sledeče:

Jugoslavija:

Razpoložljiva na danjke pošte in izplačilo "Kr. poštni čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani.			
300 kron	\$ 1.35	1,000 kron	\$ 4.30
400 kron	\$ 1.80	5,000 kron	\$21.00
500 kron	\$ 2.20	10,000 kron	\$41.00

Glasom naredbe ministrstva za pošto in brzojav v Jugoslaviji je sedaj mogoče tam nakasovati zneske potem pošte edineole v dinarjih; za vsake štiri krome bo izplačan en dinar; razmerje med dinarjem in kromo ostane torej neizpremenjeno.

Italija in sosedno ozemlje:

Razpoložljiva na danjke pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu.			
50 lir	\$ 2.70	500 lir	\$23.00
100 lir	\$ 4.80	1000 lir	\$45.00
300 lir	\$14.10		

Nemška Avstrija:

Razpoložljiva na danjke pošte in izplačilo "Austrijske Bank" na Dunaju.	
1,000 nem.-avstr. kron \$ 0.95	10,000 nem.-avstr. kron \$ 6.00
5,000 nem.-avstr. kron \$ 3.50	50,000 nem.-avstr. kron \$25.90

Vrednost dolarja sedaj ni stalna, menja se večkrat nepriznakevno; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vsprej. Mi računamo po ceni letga dne kot nam pošlani denar despo v roke.

Kot generalni poslovalci "Jadranske Bank" in njenih podružnic imamo zanesljive invarnočne ugodne pogoje, ki bodo velike koristi za vas, ki se ho ali se bodo poslovali naše banka.

Denar nam je pošlani najbolj po Domestic Money Order, ali pa po New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York

(Advertisement)

"GLAS NARODA"

SLOVENIAN DAILY
owned and published by
SLAVENIC PUBLISHING COMPANY
(a corporation)
FRANK SAKSER, President **LOUIS BENEDIK, Treasurer**

Place of Business of the Corporation and Addresses of Above Officers:
30 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

"Glas Naroda" izkaja vsaki dan izvenem nedelji in praznikov.

Za leto leto-voja list za Ameriko	Za New York za leto leto	\$7.50
in Canada	za pol leta	\$3.50
Za pol leta	\$3.00	\$3.00
Za četrt leta	za pol leta	\$3.50

GLAS NARODA
(Vozel of the People)
Issued Every Day Except Sundays and Holidays.
Subscription yearly \$6.00

Advertisements on Agreement.

Dopis brez podpisane in oznake ne bo prišlo. Denar naj se blagovno pošilja po Money Order. Pri sprejemanju krata naročnikov posreda, da se ne bi tudi prejšnje številke naznanili, da hitreje pridemo naslednjim.

GLAS NARODA
30 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York, N. Y.
Telephone: Cortlandt 2676

NEKAJ O STRAJKIH.

Premogarska voditeljja, Howat in Dorehy sta bila izdala povelje za premogarski štrajk. To je znana zgodba in je še vsakomur v spominu.

Industrijalno sodišče je kmalo zatem izjavilo, da je to povelje protipostavno ter da ga morata preklicati. Ker tega nista hotela storiti, sta bila vržena v ječo. Pozneje ju je pa centralni odbor izključil iz svoje srede.

Vodilni krogi premogarske organizacije bodo to prej ali slej obžalovali.

To je bila nekaj najbolj nepremišljenega, kar so storili v zadnjem času.

Šestnajsterim uradnikom unije klavcev proti ista usoda kot je zadela Howata. Oni namreč ustrajajo na svojem stališču, namreč, da proglase generalni štrajk vseh klavcev.

Kanaško industrijsko sodišče je štrajk prepovedalo ter pozvalo unijske uradnike k sebi na zaslišanje.

Sodišče je tudi zapovedalo veleklavcem in uradnikom unije "da se mora na vsak način nadaljevati z delom."

Advokati veleklavcev so prišli pred sodišče ter so nudili vsa mogoča pojasnila, dasiravno so dvomili o jurisdikciji sodišča.

Uradniki unije se pa niso odzvali povabilu. Sedaj jim je pa sodnik "rednega sodišča" zapovedal, da se morajo povabilu odzvati.

Če se ne bodo odzvali, jih bo zadela ista usoda kot je zadela Howata.

Če se bodo pa pokorili temu sodnijskemu povelju, se bodo morali odpovedati štrajku ter opravljati takorekto skebska dela, docim bodo njihovi tovariši po drugih državah stavkali.

In ista usoda lahko zadene vsakega unijskega uradnika, vsakega organiziranega delavca, katerega unija ima v Kansasu lokalno organizacijo.

Kanaški delavci nimajo več pravice odločevati, pod kakšnimi pogoji naj delajo ali štrajkajo.

Industrijalno sodišče razsoja, če je znižanje plač upravičeno ali ne. Delavci se morajo brezpogojno vkloniti. Sodišče je prežeto s kapitalističnim duhom. Sodišče se namreč ni zmenilo za znižanje plač, dokler niso delavci zagrozili s štrajkom. Šele takrat je začelo posloovati, ko so se delavci zavzeli za svoje pravice.

Pa vzemimo, da bi bilo drugače: da bi sodišče direktno odločevalo o znižanju plač, o izpremembi delovnih pogojev, — niti to bi ne smelo uplivati na stališče delavcev.

Pa naj bodo razsodbe takih oblasti delavcem prijazne ali delavcem sovražne, je že obstoj takih oblasti za delavce poniževalen.

Delavstvo se bo najbrže zavedlo ter z vso odločnostjo nastopilo proti temu.

Federalna uprava.

(Jugoslavanski oddelek F. L. I. S.)

Načelo ameriške vlade, bodisi federalne ali državne je, da to vlado predstavljajo trije faktori: strogo ločeni med seboj, namreč izvršilna, zakonodajna in pravosodna oblast. Kar se tiče Združenih držav, to je federalne vlade, zakonodajna oblast predstavlja kongres; sistem federalnih sodišč predstavlja pravosodno oblast; izvršilno oblast pa izvršuje predsednik Združenih držav s pomočjo od njega imenovanega kabineta. Ta kabinet je sestavljen iz načelnikov posrednih panog federalne uprave: to je od tajnikov raznih departamentov. "Secretary" v tem smislu je to, kar v parlamentarnih državah imenujemo "minister" in "Department", kar tam imenujemo "ministertvo".

Ker se sistem vladne uprave Združenih držav v marsičem razlikuje od evropskih ministrstev, je precej važnosti zlasti za tujerodca, da dobi vpogled v delokrog in praktično delovanje posrednih federalnih departamentov. Začnimo z "Department of Labor".

I. Department of Labor.

Stališče tujerod. prebivalstva Združenih držav je delavski departament brezdvomno ena izmed najvažnejših vladnih organizacij. Ista je prva vladna oblast, s katero pride v dotik kot priseljence, kajti v obsežnem delokrogu tega vladnega oddelka se nahaja tudi upravljanje zakonov o priseljevanju. Zanimivo je, da je mož, ki je sedaj na čelu tega departamenta, delavski tajnik. James John Davis, sam prišel kot priseljencev v to zemljo, ker se je rodil v Wales, odkoder so se njegovi starši s šestimi otroci priselili v Pittsburgh

Pa., leta 1881. Današnji delavski tajnik je v starosti 11 let začel delati kot vajence v jeklarni Iron & Steel Works v Sharon, Pa.

"Secretary of Labor" ali delavski tajnik ima načelno nalogo, da podpira, pospešuje in razvija blagostanje mezdskih delavcev v Združenih državah, s tem, da prispeva k izboljšanju njih delavskih razmer in pospešuje priložnosti za delo. On ima pravico vršiti vloge posredovalca oziroma imenovati pomiritelje v sporih med delavci in delodajalci. Delavski departament dobiva na dan povprečno 10 do 12 poročil o delavskih sporih s prošnjo, naj imenuje poverjenike, ki naj prispejo k poravnavi spora. Na podlagi take prošnje Labor department vedno pooblašča posebnega poverjenika, naj prouči dotični spor in stori vse potrebno za poravnavo med strankama.

V delokrog delavskega tajnika spada tudi nabiranje in objavljanje informacij glede delavskih razmer in vprašanj v tej in v drugih deželah. Posebni odsek tega departamenta, ki vrši to nalogo, je United States Bureau of Labor Statistics (federalni urad za delavske statistike). Ta urad izdaja poročila (bulletins) o delavnih urah in o zaslužku delavcev ter o načinu, kako naj se pospeši njih zmotno, duševno in moralno blagostanje. Dodatno k tem bulletinom ta urad izdaja sedaj mesečno revijo "The Monthly Labor Review", ki je tako uvaževana in ima široko cirkulacijo. Vse publikacije urada za delavske statistike so brezplačne.

Kakor smo že začeli omeniti, ima delavski departament tudi nalogo upravljanja priseljeniške zakonodaje. Odsek tega departamenta, ki se peča s priseljevanjem, je Bureau of Information (priseljeniški urad). Ta urad pazi na to, da se izvršujejo priseljeniški zakoni in se preiskujejo prestopki proti istim (naprimer v slučaju priseljitve Kitajcev ali ako se kdo pregreši proti zakonu, ki prepoveduje priseljevanje vnaprej vdnjenih delavcev t. zv. contract labor). V takem slučaju urad za priseljevanje izroči zadevo s potrebnimi dokazi pristojnemu federalnemu District Attorneyju. Na čelu tega urada stoji Commissioner General of Immigration. Sedajji generalni komisar je Mr. W. W. Husband. V raznih mestih Združenih držav in inozemstva se nahajajo pa priseljeniški komisariji (Commissioners of Immigration). Ljudje, ki pričakujejo prijatelje ali sorodnike iz inozemstva, kakor tudi oni, ki niso prišli v Združene države rednim potom in hočejo v svrhu ameriškega državljanstva regulirati svoje stanje, morajo dostikrat znati, kje se nahaja najbližji priseljeniški komisar. To sledijo kraji, kjer se nahajajo ti — Commissioners of Immigration:

Ellis Island, New York City; Long Wharf, Boston, Mass.; Gloucester, N. J. Stewart Bldg. Baltimore, Md.; Montreal, Province of Quebec; San Juan, P. R.; Seattle, Wash.; San Francisco, Cal.; New Orleans, La.

Drugi oddelki delav. departamenta je — "Naturalization Bureau" (Urad za naturalizacijo); tem na čelu je Commissioner of Naturalization Richard C. Campbell. Zakon od 29. junija 1906 je dal pravico podeljevanja državljanstva približno 3.500 federalnim in državnim sodiščem Bureau of Naturalization nadzira delovanje teh sodišč, kar se tiče naturalizacijskih zadev in potem svojih uradnih, nameščenih v raznih mestih Združenih držav, preiskuje sposobnost posrednih kandidatov za državljanstvo in zastopa vlado ob zaslišanju pri vlaganju prošnje za naturalizacijo. V arhivih tega urada se nahajajo duplikati vseh državljanjskih papirjev, podeljenih od 26. septembra 1906 naprej kakor tudi vsi predhodni spisi, vloženji od kandidatov za državljanstvo. Bureau ima glavne izpraševalce za državljanstvo (Chief Naturalization Examiners), nameščene v raznih delih dežele, oni, ki hočejo postati državljani, se morajo obrniti k njim v dvojezičnih ali težkih slučajih.

Imena in naslovi teh Chief Naturalization Examiners so: James Farrell, 221 Old South Building, Boston, Mass.; Merton A. Sturges, 1 Beekman St. New York City; J. C. F. Gordon, Federal Building, Philadelphia, Pa.; Oran E. Moore, Dept. of Labor, Washington, D. C.; William Regsdalle, 402 Federal Bldg. Pittsburgh, Pa.; Frederick J. Schlottfeldt, 776-779 Federal Bldg. Chicago, Ill.; Robert S. Coleman, 314 Federal Bldg. St. Paul, Minn.; M. R. Bevington, 410 Customhouse, St. Louis, Mo.; John Speed Smith, 408 Federal Bldg. Seattle, Wash.; George A. Crutchfield, 414 Federal Bldg. San Francisco, Cal.; Paul Armstrong, 352 Federal Bldg., Denver, Colo.

Drugi važni oddelki departamenta so: Children Bureau (Urad za otroke) in Women's Bureau (Urad za ženske). U. S. Children's Bureau preiskuje in poroča o vseh zadevah, ki se tičejo blagostanja otrok vseh razredov prebivalstva in preiskuje zlasti vprašanje otroške umrljivosti, porodov, sret, mladinskih sodišč itd. Women's Bureau ima nalogo pospeševati blagostanje žensk, ki delajo za zaslužek, zboljšati njih delovne razmere, povečati njih sposobnost in pospeševati njihove priložnosti za delo.

Iz Jugoslavije.**Izvoz sliv v Nemčijo.**

Iz Srbije se je v tednu od 15. do 22. okt. izvozilo 3.532.630 kg sliv in 30.660 kg pekmeza. Izvoz je šel večinoma v Nemčijo. Nemčija je že v prvi polovici 1921. leta bila Jugoslavije največja odjemalka sliv in pekmeza.

Zanimiv govor patra Hlinka.

Iz Bratislave, glavnega mesta Slovaške, javljajo, da je, ko se je tamkaj odkrila plošča klerikalnega delovnega društva "Orel", imel nagovor tudi znani pater Andrej Hlinka, ki se je v svoji besedi med drugim dotaknil madžarskih krščanskih socijalistov. Naglasil je, da središče slovaških katolikov ni pri grofih v Budimpešti, niti v Varšavi, temveč edinole v Pragi. Sodelovanje z madžarskimi krščanskimi socijalci je za Čehoslovake izključeno. Vprašanje slovaške avtonomije ni Hlinka omenil niti z eno besedo. Izgleda torej, da se je pater Hlinka na svojem romanju v Rim vsaj za trenutek iztreznil.

Štabni častnik — tat iz navade.

Z Dunaja poročajo: Že več mesecev tožijo dunajski kavarnarji in gostilničarji, da jim gostje izmikajo dragoceni jedilni pribor, servirje in cele namizne garniture. V Lini je sedaj policija aretirala vojni upravitelja prideljenega podpolkovnika Josipa Warnerja, ki je izvršil take tatvine na Dunaju, v Solnogradu, Welsu in v Linu. Kradel je pribor, čajne skodelice, cele tablete ter tudi suknje in klobuke v kavarnah in gostilnah. V njegovem stanovanju so našli veliko zalogo ukradenih predmetov in dragocenosti.

Novi jugoslavanski bankovci.

Iz Beograda se poroča: Narodna banka je sprejela iz Amerike 100 milijonov bankovcev po 10 dinarjev. Bankovci so mnogo bolj izdelani kot predvojni srbski dinar. Kakovost papirja, kakor tudi tisk sta brezhibna. Na modrem papirju je tiskana na levi strani slika industrije, poleg katere je na eni strani napis v latinico, na drugi pa s cirilico.

denih predmetov in dragocenosti, katere si je Warner v vojni prilastil. Bivil se je tudi s tihotapstvom ter si pridobil s tem lepo premoženje. Izročen je sodišču.

Zavod sv. Jeronima v Rimu.

"Giornale d'Italia" poroča, da je italijanska vlada sklenila dvigniti skvester nad zavodom sv. Jeronima. Zavod bo prepustila Vatikanu, ki ga bo potem izročil jugoslavanski vladi kot njeno neomejeno lastnino. Da se je to vprašanje rešilo za jugoslavijo tako ugodno, je zasluga jugoslavanske vlade, ki se je zavzela z vso energijo za to, da Italija ta stari jugoslavanski zavod izroči svojim pravi lastnikom.

Tvorica volnenih tkanin v Srbiji.

V Paraćinu so osnovali bratje Teokarević tvornico volnenih tkanin. Tvornica je začela obratovati 31. novembrom. Stroji so naročeni iz Avstrije, Belgije in Poljske. Dnevna kapaciteta tvornice je 2000 metrov tkanine. Poleg te obstojata v Srbiji še dve takšni tovarni: v Leskovu (Ilić, Teokarević i Petrović) in v Beogradu (Koste Ilića sinovi).

Nekega dne, bilo je ravno pred "lenjuno".

Je stresel na svojo pisalno mizo žakeljček drobiža: go-dinarjev, kron, dvajsete, pete, vinarjev in seldov.

Naenkrat se odpro vrata. Vstopi kompanijski komandant, star, blaziran madžarski grof, ki je bil brez glavo zadolžen.

Felčebelj ga službeno pozdravi, bliskovito odpre predal, pomete vanj denar in varno zaklene. To je bilo seveda razžaljenje za cesarskega gospoda kompanijskega komandanta.

— Vselej vaše navzočnosti ne bo niti solda več — se nasmeje Ličan. — Prav lahko se pa zgodi, da bi bilo kaj manj.

Peter Zgaga.

Cele knjige so že napisali o raznih vzrokih vojne. Nekateri pravijo, da je bil kapital vzrok, drugi mečejo krivdo na narodnostno razpoloženje, tretji zopet na resničnost in zaščito pravice.

Meni pa se zdi, in zdi se mi, da se ne motim, da je vzrok vsake vojne naslednja prepričevalna misel: Prepričan sem, da bom zbil sovražnika.

Francija neče ničesar slišati, da bi bila tudi Nemčija povabljena na razoroževalno konferenco. Kmalu bo napočil čas, ko ne bo ničesar več slišati o Franciji.

Zvezdoznanci so odkrili nov planet.

Bog ve, katera država ga bo okupirala?

Volstead bi gotovo izpremenil svoje nazore, če bi prišel na pristno kranjsko žegnanje ter bi mu začeli fantje vlivati vino za vrat.

Iz Washingtona poročajo, da bodo začeli tiskati nove ameriške dolarje. To nas ne zanima dosti. Naj bodo dolarji taki ali taki, vedno manj se dobi zanje.

Veliko se čita o ljubezni, o zakonski zvestobi in o medsebojnem nagnenju.

V našem kraju je živel čuden človek, mesar je bil in za Ipaveca je pisal. Bil je surovina v pravem pomenu besede.

Nekoč, pozimi, je šla njegova žena pred hišo, na strehi se je nekaj zganilo, plast snega se je utrgala in pokopala žensko pod seboj.

Mimo je prišel človek ter poglednil žensko izpod snežene plachte.

Ipavec je vse to videl, segel je v žep te rekel rešitelju: — Na, tukaj imaš tri krone.

To je bilo velikodušno, kaj ne? In do tukaj bi bila zgodba povsem lepa in prijetna.

Le škoda, da je Ipavec, ko je odrajal rešitelju tri krone, pristavil:

— Če bi pa hudiča notri pustil, bi ti jih dal pet.

Ni bolj suhoparnih poročil kot so poročila o društvenem delovanju. Človek, pa magari, da je navdušen draštvenik, ne more prečitati do konca.

Zadnje sem pa čital nekaj karakterističnega in odločilnega in sicer odstavek v "Ameriški domovini".

Odstavek je del poročila neke podporne organizacije ter se glasi:

"Jugoslavanski konzul, New York, N. Y., prosil, da Zveza vselej sporoči smrt članov na konzulatni urad, da bo skrbel, da se denar pošlje na pravo mesto.

Odgovori se, da so to posli Zveze, ne konzulata.

Nekaj podobnega in istotako kremenitega sem slišal pred več leti.

V neki južni avstrijski garniziji je opravljal posle kompanijskega računskega poslovodje stajfelčebelj, rodom Ličan, vojak z dušo in telesom.

Nekega dne, bilo je ravno pred "lenjuno" je stresel na svojo pisalno mizo žakeljček drobiža: go-dinarjev, kron, dvajsete, pete, vinarjev in seldov.

Naenkrat se odpro vrata. Vstopi kompanijski komandant, star, blaziran madžarski grof, ki je bil brez glavo zadolžen.

Felčebelj ga službeno pozdravi, bliskovito odpre predal, pomete vanj denar in varno zaklene.

To je bilo seveda razžaljenje za cesarskega gospoda kompanijskega komandanta.

— Vselej vaše navzočnosti ne bo niti solda več — se nasmeje Ličan. — Prav lahko se pa zgodi, da bi bilo kaj manj.

Ne vem, kako se je končala dotična zgodba. Vem le toliko, da nisem mogel navesti boljše pri-mera za delovanje kraljevega konzulata.

Jugoslavanska**Katol. Jednota**

Ustanovljena 1. 1898

Inkorporirana 1. 1900

GLAVNI URAD v ELY, MINN.

Glavni uredniki:
Predsednik: RUDOLF PERDAN, 933 E. 185th St., Cleveland, O.
Podpredsednik: LOUIS FALANT, Pox 108, Pearl Ave., Lorain, O.
Tajnik: JOSEPH FISHER, Ely, Minn.
Blagajnik: GEO. L. BPOICHI, Ely, Minn.
Blagajnik nepriznanih članov: JOHN MOVERN, 524 E. 2nd Ave., W. Duluth, Minn.

Vrhovni urednik:
Dr. JCS. V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., N.E., Pittsburgh, Pa.

Nadzorni urednik:
MOHOR MLADIĆ, 2603 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
FAANE SKRABEC, 4822 Washington St., Denver, Colo.

Parolni urednik:
LEONARD SLABODNIK, Box 480, Ely, Minn.
GREGOR J. PORENTA, Box 170, Black Diamond, Wash.
FRANK ZORICH, 6217 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Združeni uredniki:
VALENTIN PIRC, 519 Meadow Ave., Rockdale, Joliet, Ill.
PAULINE ERMENC, 539 — 3rd Street, La Salle, Ill.
JOSIP STERLE, 404 E. Mesa Avenue, Pueblo, Colo.
ANTON CELARC, 706 Market Street, Waukegan, Ill.

Jednotino uradno glasilo: "Glas Naroda".

Vse stvari, tiskajoče se uradnih zadev kakor tudi denarne pošiljnice naj se pošiljajo na glavnega tajnika. Vse pritožbe naj se pošiljajo na predsednika poročnega odbora. Prošnje za sprejem novih članov in bolniška sprčila naj se pošiljajo na vrhovnega zdravnika.

Jugoslavanska Katoliška Jednota se priporoča vsem Jugoslovonom za obilen pristop. Kdor želi postati član te organizacije, naj se zgleda tajnika bližnjega društva J. S. K. J. Za ustanovitev novih društev se pa obrnite na gl. tajnika. Novo društvo se lahko ustanovi z 8 člani ali članicami.

Iz Slovenije.**Nekaj o rudniških razmerah v Kočevju.**

Vsled pomanjkanja jugoslovanskih rudarskih inženjerjev je pri-mozana triboveljska družba spre-jeti v obratno službo večina tujcev, tako v Trbovljah, kakor tudi v vseh drugih manjših ob-lah. In takemu srečnemu slučaju se ima zahvaliti tudi obratni asis-tent inženjer Keek, da more sedaj nemoteno paševati nad svojimi podložniki. Ta mladi gospod je nastopil svoje mesto šele okoli Božica 1920, kljub temu pa je po-znan že daleč naokoli kot strastno zagrižen Svab, ki preganja in mu-či slovenske nastavitelje in de-lavce, kjer in kako jih le more. Kamorkoli sem prišel, s konur-koli sem govoril, bodisi z delavci, pazniki ali s slovensko intelligen-cijo v mestu samem, povsod sem čul le pritožbe in začudenje popra-ševanje, kako da se morejo v da-našnjih časih v svobodni Jugosla-viji dogajati stvari, ki teptajo na-rodni ponos vsakega zavednega Jugoslavana z onim znanim nadu-tim šovinizmom gornjaštajerske-ga študenta-huraka. Evo sluča-jev!

V jami smo. Tik pri šahtu se nahaja letos dozidan rov z vzeza-nim napisom: "Glück auf!" Ni-kdo od delavcev se ne sme razbur-jati radi tega, lahko tako pobere svoje cape in hajdi, ker "car da-leko, Bog visoko". Uraduje se pri-trboveljski družbi od prevrata sem po naročilu (?) le slovensko, inženjer Keek pozdravlja dosledno le "Glück auf!" in nič drugače. Ako ti ni všeč, pojdi! Inženjer no-če razumeti niti besedice sloven-ski, logična posledica je torej, da pazi skrbno na to, da sprejme ko-likor mogoče Nemcev v jamsko delo! Kar je pa Slovenec, pazite, da govorite nemški z njim, ako le-kaj znate, sicer ste "umbräuch-bar" tudi za tega dela, ker lažja, kakor "lauffer" pri šahtu, zasipa-jajo rovov, zadelavanju proge itd. so nakazana po večini le Nem-cem. Kolikor časa sem imel služ-bo, še nisem videl ekega Slovenca pri šahtu zaposlenega! Ali je bilo mogoče vse to le slučaj, čudno na-ključje? — Z inženjerjem hodi po-gosto po jami "Schichtmeister", "internacionalni" Korosec, ki o-pravlja poleg vsega še službo tol-mača med delavstvom in posled-njim, ker bi drugače slovenski de-lavci sploh ne mogli vršiti inžen-jerskih ukazov. V jami so bili za-paseni trije pazniki. Enega so od-pustili iz službe, ker je bil komu-nističen agitator. Sedaj hoče in-ženjer nastaviti na vsak način Nemca, nekoga invalida brez roke (v eni roki mora imeti luč, z dru-go mora plezati po lestvah), ki je pa zaposlen pri dnevnem kopu in ima torej primerno eksistenco, da se lahko preživlja. Torej ne soci-jalni čut, nestrpnost šovinizem mu narekuje to namero! Dovolj je pri rudniku v delu osivelih kopa-čev (najvišji čin rudarja), zmog-ljiv po kratkem pouku ostalih paz-nikov vršiti tako službo. Čemu

imamo v Celju rudarsko šolo? Ali morda zato, da se nastavljaajo pri nas tujei?

Konec septembra so imeli de-lavci oblastveno dovoljen shod in so z dovoljenjem inšpektorja (o katerem vsi brez izjeme poudar-jajo, da jim je zelo pravičen in naklonjen) zjutraj nabili na rud-niki tudi plakate. Ko je prišel de-poldine inž. Keek na rudnik, je dal takoj vse plakate odstraniti in de-lavci so se začudeni povpraševali, odkod ima inženjer večjo oblast kot okrajno glavarstvo? Tako de-žanje je kratenje politične svobo-de in torej kaznivo! Koliko kri-čev slučajev so mi pripovedova-li, navedel pa sem v ilustraciji narodnega zatiranja le to, kar sem sam videl in slišal. Ali to še ni vse!

V začetku junija 1920 je bil tretji letnik montanistov tj. teh-nike z univerzitetnim profesorjem Frostom na enotedenski ekskurzi-ji v Kočevju. Inženjer ni našel to-liko časa, da bi samo enkrat go-ovoril s profesorjem, ignoriral nas je — kot Slovence! Bili smo mu trn v peti — bodoči slovenski in-ženjerji! Zato je tudi mojega ko-lege, ki je praktičar en mesec preje, tako dolgo preganjal, da ni mogel več strpeti in je raje — šel. Zopet drugega kolega mladjšega letnika je pustil tako garati, da je imel vse ožuljene roke in ko je šel mu je rekel, da je "sicer za-dovoljen z njim", samo to da mu ni ljubo, da je nacionalist!

V časih, ko se našim montani-stom odjemlje pravica, študirati v Leobnu z namero, da na ta na-čin kolikor mogoče malo sloven-skih inženjerjev nastopi mesta za-griznih Nemcev, v časih, ko vsi protidržavni elementi rujejo na vse mogoče načine proti obstoju naše države, v teh težkih časih to-rej zavzema važno mesto v tako narodno eksponiranem kraju, kot je ravno Kočevje, zagrižen nek-danji avstrijski oficir inženjer Keek! — Eden v imenu mnogih.

Italjanski mesarji v Bohinju.

Na kolodvoru v Bohinjski Bi-strici koljejo italijanski mesarji živino, ki je bila nakupljena za eksport v Italijo. Ker pa je ita-lijska vlada prepovedala uvoz žive govedi, se kolje živina v Bo-hinju in se potem meso izvažna preko meje. Za izvoz je že pri-pravljenih 50 vagonov mesa.

Tatvina na železnici.

Med večnjo od Maribora do Ljubljane je bila nazorniku juž-ne železnice Franu Terzniku u-kradena zlata ura z zlato vezico, vredna 8000 kron.

Strelna je udarila v hlev.

Na Gorjušah v Bohinju je po-noči udarila v hlev posestnika Mlakarja strelna ter ubila konja, kravo in eno kozo. Strelna je po-vzročila požar, katerega so pa do-mažini kmalu ugasnili.

